

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 7ης Μαρτίου 1996*

Στην υπόθεση C-192/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Sevilla (Ισπανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

El Corte Inglés SA

και

Cristina Blázquez Rivero,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 129 Α της Συνθήκης ΕΚ και 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ L 42, σ. 48),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Ν. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch (εισηγητή), P. J. G. Karpeyn, J. L. Murray και H. Ragnemalm, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η εταιρία El Corte Inglés SA, εκπροσωπούμενη από τους S. Martínez Lage και J. Pérez-Bustamante Köster, δικηγόρους Μαδρίτης,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. J. Navarro González, γενικό διευθυντή της υπηρεσίας συντονισμού για κοινοτικά νομικά και θεσμικά θέματα, και την R. Silva de Lapuerta, abogado del Estado,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις I. Latournerie, administrateur civil στην υπηρεσία νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και E. Belliard, αναπληρωτή διευθύντρια της υπηρεσίας νομικών υποθέσεων του ίδιου υπουργείου,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την A. Alcover, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 30ής Ιουνίου 1994, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Ιουλίου 1994, το Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Sevilla υπέβαλε, κατ'

εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία των άρθρων 129 Α της Συνθήκης ΕΚ και 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ L 42, σ. 48, στο εξής: οδηγία).

- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ μιας εταιρίας παροχής δανείων, της El Corte Inglés (στο εξής: εταιρία παροχής δανείων), και της Blázquez Rivero, επειδή η δεύτερη ανέστειλε την καταβολή των δόσεων του ληφθέντος δανείου στην εταιρία παροχής δανείων.
- 3 Η Blázquez Rivero υπέγραψε με το πρακτορείο ταξιδίων Viajes El Corte Inglés SA (στο εξής: πρακτορείο ταξιδίων) σύμβαση τουριστικού ταξιδιού, την οποία χρηματοδότησε μερικώς με δάνειο που έλαβε από την εταιρία παροχής δανείων. Η τελευταία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να χορηγεί δάνεια στους πελάτες του πρακτορείου ταξιδίων δυνάμει συμβάσεως μεταξύ των δύο εταιριών.
- 4 Προσάπτοντας στο πρακτορείο ταξιδίων παραλείψεις κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του, η Blázquez Rivero υπέβαλε κατ' αυτού πολλές ενστάσεις. Επειδή αυτές δεν ευδοκίμησαν, η Blázquez Rivero σταμάτησε την καταβολή των δόσεων του ληφθέντος δανείου στην εταιρία παροχής δανείων, η οποία για τον λόγο αυτόν άσκησε αγωγή ενώπιον του Juzgado de Primera Instancia de Sevilla ζητώντας την καταβολή του οφειλομένου υπολοίπου.
- 5 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου η Blázquez Rivero αντέταξε στην εταιρία παροχής δανείων την ένσταση μη εκτελέσεως της συμβάσεως ταξιδιού, χωρίς ωστόσο να διακρίνει μεταξύ αυτής και του πρακτορείου ταξιδίων, λόγω του στενού δεσμού που τις συνδέει.

- 6 Το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας παρέχει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να ασκήσει αγωγή κατά της εταιρίας παροχής δανείων. Κατά τη διάταξη αυτή:

«Στις περιπτώσεις που:

- α) ο καταναλωτής συνάπτει σύμβαση πίστωσης για την αγορά αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών με πρόσωπο διαφορετικό από αυτό που παρέχει τα αγαθά ή τις υπηρεσίες

και

- β) ο πιστωτικός φορέας και ο προμηθευτής των αγαθών ή των υπηρεσιών συνδέονται με προϋπάρχουσα σύμβαση βάσει της οποίας η παροχή πίστωσης στους καταναλωτές γίνεται αποκλειστικά από αυτόν τον πιστωτικό φορέα με σκοπό την απόκτηση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών από τον εν λόγω προμηθευτή

και

- γ) ο καταναλωτής που αναφέρεται στο στοιχείο α' λαμβάνει την πίστωσή του βάσει της προϋπάρχουσας σύμβασης

και

- δ) τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που καλύπτονται από τη σύμβαση πίστωσης δεν παρασχεθούν ή παρασχεθούν μόνο εν μέρει ή δεν ανταποκρίνονται κατά οποιοδήποτε τρόπο στους όρους της σύμβασης παροχής τους

και

ε) ο καταναλωτής έχει στραφεί κατά του προμηθευτή αλλά χωρίς να ικανοποιηθούν οι βάσιμες απαιτήσεις του,

ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν την έκταση και τους όρους άσκησης αυτού του δικαιώματος.»

- 7 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν ασκεί επιρροή το ότι η αγωγή ασκήθηκε, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, από την εταιρία παροχής δανείων και όχι από τον καταναλωτή, εφόσον είναι δυνατή η επίκληση δικαιωμάτων αδιακρίτως είτε με αγωγή είτε με ένσταση.
- 8 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε, αφενός, ότι το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν είχε μεταφερθεί στο ισπανικό δίκαιο, μολονότι η ταχθείσα προς τούτο προθεσμία είχε λήξει κατά τον χρόνο των επίδικων πραγματικών περιστατικών, και, αφετέρου, ότι το επιδιωκόμενο από τη διάταξη αυτή αποτέλεσμα δεν μπορούσε να επιτευχθεί με τη σύμφωνη ερμηνεία του εθνικού δικαίου. Το άρθρο 1257 του ισπανικού Αστικού Κώδικα, κατά το οποίο «οι συμβάσεις παράγουν αποτελέσματα μόνο μεταξύ των συμβαλλομένων και των κληρονόμων τους», θα εμπόδιζε συγκεκριμένα τον καταναλωτή να αντιτάξει στην εταιρία παροχής δανείων τις παραλείψεις του πρακτορείου ταξιδιών.
- 9 Μολονότι έκρινε ότι το άρθρο 11, παράγραφος 2, ήταν επαρκώς σαφές, ακριβές και δεν τελούσε υπό αίρεση οπότε είναι δυνατή η επίκλησή του ενώπιόν του, το εθνικό δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί του ακολούθου ερωτήματος:

«Τυγχάνει απευθείας εφαρμογής το άρθρο 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών,

κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, η οποία δεν έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο από την Ισπανία, σε περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής αντιτάσσει στην αξίωση του πιστωτικού φορέα την πλημμελή εκπλήρωση της παροχής υπηρεσιών εκ μέρους του παρέχοντος τις υπηρεσίες, με τον οποίο ο ανωτέρω φορέας έχει συνάψει σύμφωνα περί αποκλειστικής δανειοδοτήσεως των πελατών του;»

10 Λίγο μετά την υποβολή του ερωτήματος αυτού, το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση της 14ης Ιουλίου 1994, υπόθεση C-91/92, Faccini Dori (Συλλογή 1994, σ. I-3325), με την οποία επικύρωσε τη νομολογία του η οποία αρνείται κάθε οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα των οδηγιών. Το Δικαστήριο διαβίβασε στο αιτούν δικαστήριο αντίγραφο της αποφάσεως αυτής και ζήτησε να πληροφορηθεί αν, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως αυτής, το αιτούν δικαστήριο εμμένει στο ερώτημά του.

11 Το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση στην υπόθεση Faccini Dori απαντούσε με σαφήνεια στην προβληματική του οριζοντίου άμεσου αποτελέσματος των οδηγιών που δεν έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο, πλην όμως επισήμανε ότι, σε αντιδιαστολή προς τη διαφορά της οποίας είχε επιληφθεί, η υπόθεση Faccini Dori αφορούσε πραγματικά περιστατικά προγενέστερα της ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η τελευταία όμως εισάγει μια νέα διάταξη περί προστασίας των καταναλωτών, το άρθρο 129 Α.

12 Κατά τη διάταξη αυτή:

«1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών με:

α) μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 100 Α στα πλαίσια της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς,

β) ειδικές δράσεις που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών μελών για την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και για την επαρκή ενημέρωσή τους.

2. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει τις ειδικές δράσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, σημείο β'.

3. Οι δράσεις που θεσπίζονται κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 2 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με την παρούσα Συνθήκη και να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.»

13 Επειδή είχε αμφιβολίες αν ο κανόνας αυτός, ο οποίος καθιερώνει την αρχή του υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, μπορεί να ασκεί κάποια επίρροη στο άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 11 της οδηγίας μεταξύ ιδιωτών, το αιτούν δικαστήριο δεν απέσυρε το ερώτημά του.

14 Με το ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να πληροφορηθεί αν, ελλείψει μέτρων μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας, ο καταναλωτής μπορεί, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 129 Α της Συνθήκης, να θεμελιώσει στην οδηγία δικαίωμα ώστε να στραφεί κατά ιδιώτη δανειστή λόγω πλημμελούς προμηθείας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από τον προμηθευτή ή τον παρέχοντα υπηρεσίες, με τον οποίο ο δανειστής αυτός έχει συνάψει σύμβαση αποκλειστικότητας για τη χορήγηση δανείων, και να προβάλει το δικαίωμα αυτό ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

Επί της δυνατότητας επικλήσεως των διατάξεων της οδηγίας περί του δικαιώματος του καταναλωτή να στραφεί κατά δανειστή στα πλαίσια διαφοράς του με αυτόν

- 15 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1986, 152/84, Marshall I, Συλλογή 1986, σ. 723, σκέψη 48), μια οδηγία δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να δημιουργεί υποχρεώσεις εις βάρος ιδιώτη και επομένως δεν μπορεί να γίνει επίκλησή της κατ' αυτού.
- 16 Ως προς τη νομολογία περί δυνατότητας επικλήσεως των οδηγιών κατά δημοσίων φορέων, αυτή στηρίζεται στον δεσμευτικό χαρακτήρα των οδηγιών, ο οποίος υπάρχει μόνον έναντι των κρατών μελών που είναι οι αποδέκτες των οδηγιών, και έχει σκοπό να μην επιτρέψει σ' ένα κράτος μέλος να αντλεί πλεονεκτήματα από τη μη τήρηση του κοινοτικού δικαίου (βλ. προμνησθείσα απόφαση Marshall I, σκέψεις 48 και 49).
- 17 Η επέκταση της νομολογίας αυτής στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών θα κατέληγε στο να αναγνωριστεί στην Κοινότητα η εξουσία να θεσπίζει με άμεσο αποτέλεσμα υποχρεώσεις εις βάρος των ιδιωτών, ενώ έχει την αρμοδιότητα αυτή μόνο στις περιπτώσεις που έχει την εξουσία να εκδώσει κανονισμούς ή αποφάσεις (βλ. προμνησθείσα απόφαση Faccini Dori, σκέψη 24).
- 18 Το άρθρο 129 Α της Συνθήκης δεν μπορεί να τροποποιήσει τη νομολογία αυτή, έστω και ως προς τις οδηγίες περί προστασίας των καταναλωτών.
- 19 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 129 Α έχει περιορισμένο πεδίο. Αφενός μεν διακηρύσσει την υποχρέωση της Κοινότητας να συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, αφετέρου δε καθιερώνει αρμοδιότητα της Κοινότητας να θεσπίζει ειδικές δράσεις σχετικές με την πολιτική προστασίας των καταναλωτών πέρα από τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

- 20 Περιοριζόμενο στο να αναθέσει στην Κοινότητα έναν σκοπό και να της απονεμίσει τις οικείες αρμοδιότητες χωρίς κατά τα λοιπά να θεσπίζει υποχρέωση των κρατών μελών ή των ιδιωτών, το άρθρο 129 Α δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη δυνατότητα ευθείας επικλήσεως μεταξύ ιδιωτών σαφών, ακριβών και μη τελουσών υπό αίρεση διατάξεων οδηγιών περί προστασίας των καταναλωτών οι οποίες δεν έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 21 Επομένως, ο καταναλωτής δεν μπορεί να θεμελιώσει στην οδηγία, αυτή καθαυτή, δικαίωμα να στραφεί κατά ιδιώτη δανειστή λόγω πλημμελούς προμηθείας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών και να προβάλει το δικαίωμα αυτό ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.
- 22 Εξάλλου, εφόσον το αποτέλεσμα που προδιαγράφει η οδηγία δεν μπορεί να επιτευχθεί με ερμηνεία, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90 και C-9/90, Francovich κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357, σκέψη 39), το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει στα κράτη μέλη την αποκατάσταση της ζημίας που προκάλεσαν στους ιδιώτες λόγω της μη μεταφοράς μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, η οδηγία πρέπει να έχει ως σκοπό την παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες. Δεύτερον, το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών πρέπει να μπορεί να προσδιοριστεί με βάση τις διατάξεις της οδηγίας. Τέλος, πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην παράβαση της υποχρέωσης που επιβάλλεται στο κράτος μέλος και στην προκληθείσα ζημία (προμνησθείσα απόφαση Faccini Dori, σκέψη 27).
- 23 Ενόψει των προεκτεθέντων, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, ελλείψει μέτρων μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας, ο καταναλωτής δεν μπορεί, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το άρθρο 129 Α της Συνθήκης, να θεμελιώσει στην οδηγία, αυτή καθαυτή, δικαίωμα να στραφεί κατά ιδιώτη δανειστή λόγω πλημμελούς προμηθείας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από τον προμηθευτή ή τον παρέχοντα υπηρεσίες, με τον οποίο ο δανειστής έχει συνάψει σύμβαση αποκλειστικότητας για τη χορήγηση δανείων, και να προβάλει το δικαίωμα αυτό ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 24 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική και η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 30ής Ιουνίου 1994 το Juzgado de Primera Instancia nº 10 de Sevilla, αποφαινεται:

Ελλείπει μέτρων μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ο καταναλωτής δεν μπορεί, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το άρθρο 129 Α της Συνθήκης ΕΚ, να θεμελιώσει στην οδηγία, αυτή καθαυτή, δικαίωμα να στραφεί κατά ιδιώτη δανειστή λόγω πλημμελούς προμηθείας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από τον

προμηθευτή ή τον παρέχοντα υπηρεσίες, με τον οποίο ο δανειστής έχει συνάψει σύμβαση αποκλειστικότητας για τη χορήγηση δανείων, και να προβάλει το δικαίωμα αυτό ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

Κακούρης

Hirsch

Kapteyn

Murray

Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Μαρτίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

K. N. Κακούρης